

تجزیه و تحلیل اثر بعد درآمد و دارایی های منابع خانوار بر مشکلات رفتاری کودکان

عظیم آران^۱، رویا آل عمران^{۲*}، مجید احمدلو^۳، محمد نریمانی^۴

- (۱) دانشجوی دکتری، گروه علوم اقتصادی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
(۲) دانشیار گروه علوم اقتصادی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
(۳) استادیار گروه مدیریت، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران
(۴) گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

*نویسنده مسئول: roya.aaleemran@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله ۱۴۰۳/۰۱/۳۰ تاریخ پذیرش مقاله ۱۴۰۳/۰۳/۱۹

چکیده

مشکلات رفتاری کودکان ناشی از محدودیت منابع خانوار در دوران کودکی است. لذا هدف پژوهش حاضر تجزیه و تحلیل مشکلات رفتاری کودکان با تاکید بر بعد درآمد و دارایی های منابع خانوار است. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی، روش و ماهیت، توصیفی-تحلیلی و علی است. جامعه آماری خانوارهایی است که حداقل یک فرزند در سن مدرسه دارند و محدودیت جغرافیایی ندارد. نمونه به روش غیراحتمالی، سهمیه ای و انشاقی و حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان و نامحدود بودن جامعه آماری، ۳۸۴ خانوار انتخاب گردید. روش تحقیق کتابخانه‌ای و میدانی بوده ابزار مورد استفاده پرسشنامه است. روایی پرسشنامه محتوایی بوده که به تایید اساتید متخصص در این حوزه رسیده است و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ محاسبه گردید که نشانگر پایایی پرسشنامه است. به دلیل کیفی و دوجبهی بودن متغیر، مدل لاجیت استفاده گردید. براساس نتایج برآورد مدل داشتن خانه و خودروی شخصی در ۸ سالگی و درآمد خانوار در ۶ سالگی کودک معنی دار گردید. براساس نتایج برآورد اثرات نهایی، داشتن خانه در ۸ سالگی کودک، احتمال مشکل را ۰/۸۸ کاهش می دهد. که می تواند ناشی از آرامش حاصل از ثبات در محل زندگی باشد. داشتن خودرو در ۸ سالگی و درآمد خانوار در ۶ سالگی کودک احتمال مشکل را بترتیب ۰/۰۶۹ و ۰/۰۱۸ افزایش می دهد. دلیل را می توان بترتیب به اصرار فرزندان در سنین پایین برای رانندگی و عدم موافقت والدین با آن، عدم رعایت تعادل در خواسته ها و برآورده کردن آن ها با اینکه مورد اخیر با نظریه های موجود اختلاف دارد مربوط دانست.

کلید واژگان: مدل رگرسیون لاجیت، مشکلات رفتاری، کودکان، درآمد و دارایی های خانوار

عنوان یکی از گروههای سنی آسیب پذیر در معرض انواع

مشکلات رفتاری قرار دارند.

مقدمه

درصد کودکان مبتلا به اختلال رفتاری در جوامع مختلف و به طور متوسط طبق آمار سازمان بهداشت جهانی عبارت است از یک درصد از کل کودکان. ریچمن^۱ در تحقیقات خود نشان داد که ۲۲ درصد از کودکان پیش دبستانی دچار مشکلات حاد رفتاری هستند و در بین

دوران کودکی از مهمترین مراحل زندگی است که در آن شخصیت فرد شکل می گیرد. معمولاً کودکی که به دنیا می آید، به طور بالقوه آمادگی و ظرفیت این را دارد به بهترین کمالات دست یابد اما محدودیت منابع از جمله درآمد و دارایی های خانوار مانع از دستیابی بسیاری از آنها به چنین مقصودی می شود لذا این بخش از جمعیت به

^۱.Richman

اوقات پدر و مادر با فرزندان را نوعی سرمایه اجتماعی که برای کودکان هزینه می شود، می داند و این امر انتقال بین نسلی منابع اقتصادی والدین (از جمله سرمایه های انسانی و مالی) را امکان پذیر می سازد (تامسون^۳ و همکاران، ۱۹۹۴). در این مطالعه، اصطلاح منابع اقتصادی شامل درآمد و دارایی خانوار است.

میزان شیوع بالای اختلال رفتاری در بین کودکان و نوجوانان، روند شدت یافتن آن در طول زمان و هزینه های سنگینی که در صورت عدم درمان به فرد، خانواده و جامعه تحمیل می کند، آن را به یکی از چالش های اساسی در حوزه اختلال های کودکان تبدیل نموده است. پژوهش ها نشان داده است که ۷۵ درصد کودکان هشت ساله در سیزده سالگی هم همچنان اختلال رفتاری داشته اند و این وضعیت فقط در حد باقی ماندن نشانه ها نیست، بلکه با افزایش سن، نوع مشکلات کودک یا نوجوان پیچیده تر و درمان آن مشکل تر می گردد. بزهکاری، فرار از خانه، فرار از مدرسه، سوء مصرف مواد و بی بندوباری جنسی که هریک به تنهایی مورد توجه نهادهای اجتماعی هستند، در بسیاری موارد، تبلور وجود اختلال رفتاری در کودک یا نوجوان به شمار می آید (دلاور و ابراهیمی، ۱۳۹۲).

با عنایت به آثار و تبعات مشکلات رفتاری کودکان در خانواده، جامعه و اینکه در پژوهش های انجام یافته، به تأثیر درآمد و دارایی های خانوار بر مشکلات رفتاری کودکان کمتر پرداخته شده است. ضرورت ایجاب می کند که مطالعه ای بین رشته ای با تأکید بر درآمد و دارایی های خانوار صورت پذیرد و ابعاد تازه ای از مشکلات رفتاری کودکان مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد به طوری که هم ادبیات پژوهش در زمینه مذکور غنی تر شده و مورد استفاده پژوهشگران قرار گیرد و از سوی دیگر، خانواده ها، تصمیم گیران و سیاستگذاران در فرآیند برنامه ریزی و عمل استفاده نمایند تا هزینه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی چنین مشکلاتی به حداقل مقدار ممکن برسد.

کودکان سنین بالاتر، آنهایی که در شهرهای بزرگ زندگی می کنند ۲۵ درصد و کسانی که در شهرهای کوچک زندگی می کنند، تا نصف این رقم دارای مشکلات رفتاری هستند. در عین حال ۲۰ درصد از نوجوانان و مخصوصاً دختران نوجوان دچار مشکلات اساسی روانشناسی هستند. به عبارت بهتر، ۲۰ درصد از کودکان و نوجوانان در هر سال مشکلات اساسی روانشناختی و ناراحتی های روانی از خود نشان می دهند (نوابی نژاد، ۱۳۸۷). مطالعات انجام گرفته در زمینه مشکلات رفتاری کودکان، شیوع کلی این نوع اختلالات در کودکان ایرانی را ۲۳ درصد به دست آورد که شیوع بالایی است در حالی که در کشورهای مثل پاکستان ۴/۲ درصد، ژاپن ۳/۹ درصد، چین ۸/۳ درصد و کره جنوبی ۱۴/۱ درصد گزارش شده است. بر اساس تحلیل متا رگرسیون نیز، با افزایش حجم نمونه شیوع مشکلات رفتاری در کودکان ایرانی کاهش یافته و با افزایش سال انجام مطالعه، شیوع مشکلات رفتاری افزایش پیدا کرد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۷).

در خصوص منابع اقتصادی خانوار می توان گفت والدین دو منبع کلیدی در اختیار کودکان قرار می دهند پول و زمان. پول نه تنها غذا، سرپناه و لباس، بلکه محله ها و مدارس با کیفیت بالا و فرصت هایی برای تجربیات که رشد شناختی و اجتماعی را تقویت می کند، فراهم می کند. زمان والدین ترکیبی از حمایت و کنترل همراه با نتایج مثبت کودک را فراهم می کند. پول و زمان به نوعی قابل تعویض هستند، والدین وقت خود را برای کسب درآمد صرف می کنند و برای خرید وقت خرج می کنند (به عنوان مثال مراقبت از کودک، کالاهای مصرفی). هر دو منبع به تنهایی برای رشد سالم کودک کافی نیست. تأثیرات وقت یا پول والدین بر رفاه کودک به احتمال زیاد با یکدیگر ارتباط دارند. به عنوان مثال، برونفنبرنر^۱ منابع اقتصادی را بعنوان تقویت کننده روابط والدین و فرزند می داند. والدین تحت فشار اقتصادی کمتر از سایر والدین قادر به پشتیبانی و کنترل کافی هستند. کولمن^۲

^۳ - Thomson

^۱ - Bronfenbrenner

^۲ - Coleman

جسمی یا تاثیرات محیطی به طور مزمین دارای یکی از ویژگی های زیر باشد، کودکی با اختلال رفتاری است

- ۱- ناتوانی در یادگیری متناسب با بهره هوشی، توانایی حسی - حرکتی و رشد فیزیکی
- ۲- ناتوانی در پاسخ گویی به شرایط زندگی روزمره
- ۳- ناتوانی در ایجاد و حفظ روابط اجتماعی مناسب
- ۴- رفتارهای افراطی (فعالیت بیش از اندازه، بیش فعالی و یا رفتارهای افسرده گونه و گوشه گیرانه).

کرک رفتاری را انحرافی و واجد اختلال تلقی می کند که ضمن نامتناسب بودن با سن فرد، شدید، مزمین یا مداوم بوده و گستره آن شامل رفتارهای بیش فعالی و پرخاشگرانه تا رفتارهای گوشه گیرانه است. ویژگی این رفتارها این است که اولاً تاثیر منفی بر فرایند رشد و انطباق مناسب با محیط کودک دارد ثانیاً مزاحمت برای زندگی دیگران را بوجود می آورد (سیف نراقی و همکاران، ۱۳۸۴).

با توجه به تعاریف فوق الذکر، اختلال رفتاری نیز نوعی رفتار نابهنجار می باشد که در اینجا ملاکهای آن مورد بررسی قرار می گیرد. بر اساس نظریات مختلف، برای تفکیک رفتار بهنجار از اختلال رفتاری چندین ملاک وجود دارد که در ادامه به برخی از آنها اشاره می شود:

- ۱- تناسب با سن
کودکان در سنین گوناگون به گونه های متفاوت رفتار می کنند. بنابراین کسانی که با کودکان کار می کنند باید با دامنه رفتار در سنین مختلف آشنا باشند تا بتوانند رفتار بهنجار را از نابهنجار تفکیک کنند (نلسون^۴ و همکاران، ۲۰۰۳).

- ۲- تداوم
هنگام بررسی درباره مسایل رفتاری کودکان همواره باید دقت کرد که رفتار دشوار از چه زمانی شروع و چه نوسانی داشته و به چه صورت ادامه داشته است. با توجه به اینکه بعضی از رفتارهای دشوار کودکان در مراحل خاصی از رشد بروز می کند، از این رو زمانی می توان آن ها

بر این اساس در تحقیق حاضر به دنبال پاسخگویی به این سوال اصلی است که آیا مولفه های اقتصادی مشکلات رفتاری کودکان را تحت تاثیر قرار می دهند؟ در این راستا روی مولفه های درآمد و دارایی های خانوار که خود شامل ۱۰ مولفه هستند، تمرکز شده است.

مبانی نظری پژوهش

تشخیص رفتار بهنجار از رفتار نابهنجار اغلب مشکل است. هرچند برای تعریف رفتار بهنجار چندین مدل ارائه شده است اما هیچ یک از تعاریف ارائه شده آن قدر جامع نیست که همه موارد نابهنجار یا مسایل روانی یا رفتاری را در بر گیرد. بنابراین در این مورد اتفاق نظر کلی وجود ندارد (اتکینسون^۱ و همکاران، ۲۰۰۶).

در آسیب شناسی روانی کودکان و نوجوانان نیز بحث از بهنجار و نابهنجار و تعیین مرز مشخص بین این دو کار آسانی نیست. قرار گرفتن کودک در فرایند رشد، تغییرات قابل مشاهده در رفتارهای عاطفی، شناختی و هیجانی این مشکل را دو چندان می کند و ناتوانی کودک در قضاوت بین درست و نادرست و عدم کنترل برخی رفتارهای خود، تصمیم گیری در مورد رفتارهای او را دشوار می سازد. در اکثر موارد تفاوت بین رفتار بهنجار و نابهنجار در کودکان به وضوحی که در مورد بزرگسالان تعیین می شود قابل تعیین نیست. تمام کودکان گاه گاهی رفتار غیرانطباقی مانند شب ادراری یا حملات قشقرق نشان می دهند. چنین رفتاری ممکن است نتیجه استرس خاص بوده و پاسخی بهنجار در مرحله خاصی از رشد باشد. پیت^۲ کودک با اختلال رفتاری را کودکی می داند که رفتارهایش به اندازه ای نامناسب است که شرکت او در کلاس باعث از هم گسیختن حواس یا آشفتگی ذهنی سایر همسالان باشد و نیز فشاری بیش از حد به معلم وارد کند. بر طبق نظر هرینگ^۳ کودکی که به علت

^۱ -Atkinson

^۲ -Pate

^۳ -Hering

^۴ -Nelson

را اختلال نامید که بعد از این دوره رشد نیز ادامه داشته باشد (نلسون و همکاران، ۲۰۰۳).

۳- هنجارهای اجتماعی - فرهنگی

هر جامعه رفتارهای معینی را انتخاب می کند که مناسب آن است و افراد خود را به گونه ای پرورش می دهند که طبق آن عمل کنند. افرادی که بر اثر موضوع گیری های قبلی، سرشت، خلق و خو و یا تجربه های اکتسابی این رفتارها را از خود بروز ندهند، اجتماع آن ها را افرادی منحرف می شناسد (نوابی نژاد، ۱۳۸۷).

۴- دامنه اختلال

مشکلات محدود، نگرانی کمتری را ایجاد می کنند، در حالی که مشکل هرچه فراگیرتر باشد، موجب نگرانی بیشتر می شود. و در نتیجه قضاوت در مورد نابهنجار بودن رفتار آسان تر خواهد بود (نلسون و همکاران، ۲۰۰۳).

۵- تناسب با جنس

یکی از یافته های بارز در زمینه اختلال های رفتاری کودکان این است که در پسران، اختلال های رفتاری از تنوع و گستردگی بیشتری در مقایسه با دختران برخوردار است (نوابی نژاد، ۱۳۸۷).

۶- موقعیت

رفتارهای نامطلوب در هر جامعه و در همه موارد تکرار می شود. برای مثال ترسیدن کودک غیر عادی نیست، اما اگر این ترس در موارد و موقعیت های زیادی وجود داشته باشد، غیر عادی است. همچنین افسردگی و انزوای کودکان زمانی اختلال محسوب می شود که کودک در هر موقعیتی این حالت را داشته باشد. اما چنانچه کودک به خاطر از دست دادن یکی از عزیزان افسرده و غمگین باشد، اختلال محسوب نمی شود (نلسون و همکاران، ۲۰۰۳).

مسائل مربوط به مسکن و فقر اقتصادی عوامل اقتصادی هستند که با پیدایش مسائل رفتاری ارتباط دارند.

ریچمن^۱ بر این باور بود که مسکن نامطلوب خطر مسائل رفتاری را در کودکان پیش دبستانی بالا می برد. ابعاد بزرگ خانواده های بی خانمان که فرزندان کوچک دارند و فقدان حمایت برای مادرانی که با کودکان دبستانی در منزل های تک اتاقی زندگی می کنند، زمینه های بسیار مهم برای محرومیت و رنج هستند. آثار این نوع استرس به نظر می رسد از طریق واکنش های هیجانی والدین به کودک انتقال می یابد.

ریچمن اشاره می کند که معلوم نیست برداشت والدین از محرومیت مهم تر است یا سطح واقعی محرومیت. والدین فاقد روحیه که خود را درمانده و متهور دام بیکاری و شرایط مسکن احساس می کنند، دچار خشم و افسردگی خواهند بود که بر نحوه مراقبت از فرزندانشان تاثیر خواهد گذاشت. با این حال بعضی از خانواده هایی که در خانه های کوچک و با درآمد ناکافی زندگی می کنند، فرزندان خود را بسیار خوب تربیت می کنند. تفاوت ممکن است در نگرش روانی والدین نسبت به نقش خود و کودکان شان باشد. (نوابی نژاد، ۱۳۸۷).

پیشنه پژوهش : محمودی و همکاران عوامل تأثیرگذار اقتصادی و ساختار خانواده بر نشانه های بیش فعالی و نقص توجه کودکان سنین ۱۱-۶ را مورد بررسی قرار دادند. در این مطالعه از ۱۳ مادر دارای کودک مبتلا به اختلال نقص توجه/بیش فعالی، مصاحبه ساختاریافته به عمل آمد و سپس متن مصاحبه ها با استفاده از روش تحلیل مضمون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده های تحقیق نشان داد خانواده کودکان دارای اختلال نقص توجه/بیش فعالی دارای درآمد پایین، داشتن سوابق بیکاری، فضای ناکافی منزل مسکونی، نداشتن اتاق اختصاصی کودک، سطح تحصیلات پایین، نداشتن آگاهی در مورد اختلال کودک و تک والدی/چندوالدی بودن کودک بودند و این موارد احتمالاً موجب افزایش نشانه های اختلال بیش فعالی می شود (محمودی و همکاران، ۱۳۹۸).

^۱ -Richman

اقتصادی و اجتماعی معمول به بالا، دارای ADHD هستند، اما این وضعیت بصورت مطلق نیست (پرویزی، ۱۳۹۵). کوپر و استوارت^۴ در مطالعه‌ای به این موضوع پرداختند که آیا درآمد خانوار بر نتایج آتی کودکان تاثیر دارد. آنها با استفاده از روش‌هایی که به تفسیر علی منجر می‌شوند، یک بررسی سیستماتیک از مطالعات انجام دادند. برای گنجاندن این امر، محققان مجبور به استفاده از آزمایش‌های کنترل شده تصادفی، نیمه تجربی یا روش‌های اثر ثابت روی داده‌های طولی بودند. نتایج به دست آمده از این فرضیه حمایت می‌کنند که درآمد خانوار تأثیر علیت مثبتی بر نتایج کودکان دارد، از جمله رشد شناختی و اجتماعی-رفتاری و سلامت آنها، به ویژه در خانوارهایی که درآمد کمی دارند. همچنین شواهد واضحی از تأثیر علیت مثبت درآمد بر نتایج متوسط وجود دارد که برای رشد کودکان مهم هستند، از جمله روان مادران، والدین و محیط خانه (کوپر و استوارت، ۲۰۲۰).

رایس^۵ و همکاران (۲۰۱۹) در مطالعه‌ای وضعیت اقتصادی اجتماعی، موقعیت های استرس زای زندگی و مشکلات بهداشت روانی در کودکان و نوجوانان کشور آلمان را با نمونه ۲۱۱۱ نفری با استفاده از مدل‌های رگرسیون خطی چند گانه سلسله مراتبی مورد بررسی قرار دادند. هدف آنها از مطالعه حاضر بررسی ارتباط مستقیم و تعاملی بین شاخصهای معمول استفاده شده از SES^۶ و قرار گرفتن در معرض موقعیتهای استرس زای زندگی در رابطه با مشکلات بهداشت روانی کودکان بود. یافته ها حاکی از آن است که کاهش نابرابری های اقتصادی-اجتماعی و مداخلات در خانواده هایی که تحصیلات والدین پایینی دارند می تواند به کاهش مشکلات بهداشت روانی کودکان کمک کند.

هوسوکاوا و کاتسورا^۷ تأثیر وضعیت اقتصادی - اجتماعی بر مشکلات رفتاری از دبستان تا اوایل دوره

نوزاکی و ماتسورا^۱ به بررسی اثر منابع خانواده بر مشکلات رفتاری کودکان ژاپن پرداختند. این مطالعه بررسی کرده که چگونه مشکلات رفتاری کودکان در سنین مدرسه با منابع خانواده آنها ارتباط دارد. نتایج برآورد نشان می‌دهد که مادری که به کار خود ادامه می‌دهد از زمان تولد کودک تا رسیدن کودک به سن مدرسه تأثیر قابل توجهی بر مشکلات رفتاری کودک ندارد، در حالی که مشخص شده است که بیکاری پدر یا وضعیت شغلی ناپایدار تأثیرات منفی دارد. در مورد رشد کودک به همین ترتیب، درگیر شدن پدر در فعالیت های PTA^۲ و تربیت کودک نقشی اساسی در رشد کودک دارد. (نوزاکی و ماتسورا، ۲۰۲۰)

شهرکی و همکاران بررسی عوامل اقتصادی اجتماعی والدین بر سلامت کودکان را انجام دادند. جامعه آماری شامل ۸۵۱۸۴ کودک زیر یک سال شهر تهران در سال ۱۳۹۳ بود که حجم نمونه بر اساس معیار کوکران برابر با ۳۸۴ محاسبه گردید. جهت اطمینان بیشتر ۴۰۰ نمونه بطور تصادفی و به روش خوشه بندی از ۱۰ مرکز بهداشتی درمانی شهر تهران انتخاب شد و اطلاعات مورد نیاز با پرسشنامه از پرونده های بهداشتی کودکان نمونه تهیه شد. مدل ها با روش های پروبیت، پروبیت با متغیر توضیحی درونزا و پروبیت رتبه بندی شده در نرم افزار stata برآورد شدند. یافته ها نشان داد که افزایش مقطع تحصیلی پدر و مادر احتمال سلامت کودکان نرمال را افزایش می دهد. اشتغال مادران وضعیت سلامت کودکان را کاهش می دهد. (شهرکی و همکاران، ۱۳۹۵)

پرویزی در مطالعه‌ای به شناسایی پیش بینی کننده های جمعیت شناختی اختلال نقص توجه/ بیش فعالی (ADHD)^۳ پرداخت. نتایج نشان داد که وضعیت اقتصادی و اجتماعی کودکان خانواده های دارای وضعیت اقتصادی و اجتماعی پایین، بیش از خانواده های دارای وضعیت

⁴ - Cooper and Stewart

⁵ - Rice

⁶ - Socioeconomic status

⁷ - Hosokawa & Katsura

¹ - Nosaki & Matsuura

² - Professional Technical Analyst

³ - Attention Deficit Hyperactivity Disorder

ابتدایی را برای ژاپن مورد بررسی قرار دادند. در این مطالعه، تأثیر موقعیت اقتصادی - اجتماعی خانواده کودکان در اوایل کودکی بر سازگاری اجتماعی کودکان در مدرسه ابتدایی را بررسی نمودند. به طور خاص، تجزیه و تحلیل دو متغیره نشان داد که درآمد پایین خانواده، سطح تحصیلات مادرانه و سطح تحصیلات پدرانه هر سه حوزه مشکلات رفتاری را پیش بینی می کند (به عنوان مثال، مشکلات درونی، مشکلات بیرونی و کل مشکلات رفتاری). علاوه بر این، تجزیه و تحلیل های چند متغیره نشان داد که درآمد پایین خانواده به طور مداوم همه حوزه های مشکلات رفتاری، سطح تحصیلات پایین تر مادران مشکلات بیرونی و کل مشکلات رفتاری را پیش بینی می کند و سطح تحصیلات پدران هیچ مشکلی از نظر بالینی قابل توجه پیش بینی نمی کند. با توجه به یافته ها، در این نمونه، پژوهشگران دریافتند که برای فرزندان، درآمد خانواده و تحصیلات والدین هنگام ورود به پیش دبستانی پیش بینی کننده قابل توجهی از مشکلات بهداشت روانی پس از ثبت نام در مدرسه ابتدایی بود. به ویژه، درآمد کم و موفقیت تحصیلی کم مادر، احتمال زیاد ابتلا به اختلال روانپزشکی را پیش بینی می کند. (هوسوکاوا و کاتسورا، ۲۰۱۸).

تامرس و کیلی^۱ (۲۰۱۷) منابع خانوار (مثل درآمد خانوار، تحصیلات والدین، سن والدین، سن فرزند، تک والدی و ...) و تأثیرات آن بر مداخلات مشکلی در رفتار کودکان را مورد بررسی قرار دادند. در این مطالعه آنها از داده های دو آزمایش کنترل شده تصادفی استفاده کردند. برای ارزیابی میزان مواجهه خانواده با خطر، یک شاخص خطر تجمعی خانوادگی نه ماده ای با بهره گیری از منابع اقتصادی اجتماعی و سلامت والدین ساخته شد. نتایج پژوهش شیب های اجتماعی مخالف را برای شرایط درمان نشان داد: کودکان در معرض خطر تجمع در یک نمونه تلفیقی از هر دو گروه PMTO سطح پایین تری از مشکلات رفتاری را نشان می دهند، در حالی که کودکان

با مواجهه با خطر یکسان که مراقبت منظم دریافت می کنند، مشکلات بیشتری را تجربه می کنند. علاوه بر این، نتایج ما نشان داد که شیب های اجتماعی بین مداخلات PMTO متفاوت است. به نظر می رسد ارائه آموزش والدین مبتنی بر شواهد یک روش موثر برای مقابله با نابرابری در مراقبت های بهداشتی است.

آیتوماکی^۲ و همکاران (۲۰۱۲) به بررسی روابط علی منابع اقتصادی خانوار، مزیت بازار کار و مشکلات بهداشتی پرداختند. هدف آنها آزمایش و مقایسه دو فرضیه بود: (۱) منابع اقتصادی پایین خانگی منجر به افزایش مشکلات بهداشتی بعداً می شود، و (۲) مشکلات بهداشتی در بازار کار مضر است و در نتیجه سطح منابع اقتصادی را کاهش می دهد. آنها از داده های ثبت نام احتمالی به دست آمده از پایگاه های اطلاعات آماری فنلاند و یک نمونه تصادفی ۱۱ درصدی از جمعیت فنلاند در سال های ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۶ استفاده کردند. این بررسی نشان داد منابع اقتصادی پایین خانوار، مشکلات بهداشتی آینده را پیش بینی می کند و مشکلات بهداشتی وخیم تر شدن مزیت بازار کار را در آینده پیش بینی می کنند. تأثیر منابع اقتصادی بر مشکلات بهداشتی تا حدودی شدیدتر بود. این نتایج نشان می دهد که قرار گرفتن در معرض انباشته در منابع اقتصادی پایین منجر به افزایش مشکلات بهداشتی می شود، و این مکانیسم علیت منبع قابل توجهی از نابرابری های مداوم در سلامت از مشکلات بهداشتی است که باعث کاهش دائمی منابع اقتصادی می شود.

روش شناسی

پژوهش از لحاظ هدف، ذیل پژوهش های کاربردی و از لحاظ ماهیت و روش در ذیل پژوهش های توصیفی - تحلیلی و علی قرار می گیرد. جامعه آماری پژوهش تمام خانوارهایی است که حداقل یک فرزند در سن مدرسه دارند و مربوط به کل کشور است. نمونه مورد مطالعه

² - Aittomäki

¹ - Tommeras & Kjobli

باید از مدل های گسسته استفاده نمود و در صورت استفاده از مدل های رگرسیونی معمولی، ضرایب برآورد شده نه تنها تورش دار بلکه ناسازگار نیز خواهند بود. بنابراین برای تخمین این نوع مدل، از مدل لاجیت استفاده شده است. نکته ای که در مورد مدل لاجیت باید مورد توجه قرار گیرد چگونگی تفسیر ضرایب آن است در مدل های لاجیت و پروبیت علامت و معنی داری ضرایب دارای اعتبار است اما تفسیر ضرایب با محاسبه اثرات مقدور می شوند. برای طبقه بندی و محاسبات اولیه روی داده های جمع آوری شده و ارایه یافته های پژوهش به صورت توصیفی از نرم افزارهای Excel نسخه ۲۰۱۳، SPSS ۲۶ و امکانات سامانه ساخت پرسشنامه و برای برآورد ضرایب رگرسیونی و اثرات نهایی مربوط به آنها از نرم افزار Eviews نسخه ۱۲ استفاده شد.

یافته ها

اطلاعات جمعیت شناختی در جدول ۱ ارائه شده است.

جهت جمع آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آنها به صورت غیراحتمالی و به روش نمونه گیری سهمیه ای و تصادفی انتخاب شده است. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان و کرجسی^۱ که بر اساس فرمول کوکران تهیه شده است و با توجه به نامحدود بودن جامعه آماری، ۳۸۴ خانوار تعیین شده است. در پژوهش حاضر، برای مبانی نظری و تجربی، گردآوری اطلاعات با استفاده از روش کتابخانه ای در دو فضای فیزیکی و مجازی صورت گرفته است. برای گردآوری داده ها جهت استفاده در مدل اقتصادسنجی، از روش میدانی یعنی پرسشنامه آنلاین بهره گرفته شده است در این پژوهش به بررسی تاثیر بعد درآمد و دارایی های منابع خانوار بر مشکلات رفتاری کودکان پرداخته شده است. مدل مورد استفاده در این پژوهش از مطالعات نوزاکی و ماتسورا (۲۰۲۰) و کوپر و استوارت (۲۰۲۱) اقتباس شده است. پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش، محقق ساخته بوده و دارای ۴۴ سوال می باشد. روایی پرسشنامه بصورت محتوایی بوده و به تایید اساتید متخصص در این حوزه رسید. ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ بود و بیانگر پایایی پرسشنامه می باشد. زمان اجرای مراحل پژوهش حاضر از اسفند ۱۳۹۹ شروع و در اردیبهشت ۱۴۰۱ به اتمام رسید. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها در دو بخش یافته های توصیفی و استنباطی ارایه شده است در بخش اول شاخص های مرکزی و پراکندگی شامل فراوانی، میانگین برای داده کمی، نسبت موفقیت داده های کیفی و انحراف معیار محاسبه شده و تجزیه و تحلیل لازم هم با ارایه جدول و هم با ارایه نمودار انجام گرفته است در بخش دوم با عنوان یافته های استنباطی، فرضیه ها مورد آزمون قرار می گیرند. برای آزمون فرضیه های پژوهش از مدل های اقتصادسنجی لاجیت^۲ استفاده شده است. در مدل های اقتصادسنجی اگر متغیر وابسته کیفی، حالت گسسته یا حالت رتبه ای داشته باشد، برای تخمین ضرایب

^۱ -Morgan and Kerjcie

^۲ - Cochran

^۳ - Logit

جدول ۱. ویژگیهای جمعیت شناختی نمونه

کل نمونه	جنسیت		رفتن به پیش دبستانی		تحصیلات مادر در زمان تولد		تحصیلات پدر در زمان تولد		
	دختر	پسر	بلی	خیر	لیسانس و پایین تر	فوق لیسانس و بالاتر	لیسانس و پایین تر	فوق لیسانس و بالاتر	
تعداد	%	تعداد	%	تعداد	%	تعداد	%	تعداد	%
۳۸۴	۴۰	۲۳۱	۶۰	۳۱۹	۸۳	۶۵	۱۷	۳۳۱	۸۶
۱۵۳	۴۰	۲۳۱	۶۰	۳۱۹	۸۳	۶۵	۱۷	۳۳۱	۸۶

جدول ۲. خصوصیات آماری گویه های پژوهش

سوال ها	فراوانی	میانگین و نسبت موفقیت	انحراف از معیار
داشتن خانه شخصی در ۶ ماهگی کودک	۳۸۴	۰/۵۷	۰/۴۹۶
داشتن خودروی شخصی در ۶ ماهگی کودک	۳۸۴	۰/۶	۰/۴۹
داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک	۳۸۴	۰/۸۱	۰/۳۹۵
داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک	۳۸۴	۰/۷۵	۰/۴۲۲
درآمد واقعی خانوار در سال قبل از تولد کودک(تومان)	۳۸۴	۲۱۰۶۰۸۱۳	۳۱۲۹۶۳۶۳
درآمد واقعی خانوار در سالی که کودک ۶ سال داشت(تومان)	۳۸۴	۱۵۶۶۰۵۲۷	۲۶۶۴۲۶۷۷
داشتن سپرده بانکی خانوار در ۶ ماهگی کودک	۳۸۴	۰/۳۳	۰/۴۷۴
داشتن سپرده بانکی خانوار در ۸ سالگی کودک	۳۸۴	۰/۴۵	۰/۴۹۸
سرمایه گذاری در بازار سرمایه در ۶ ماهگی کودک	۳۸۴	۰/۲۸	۰/۴۴۹
سرمایه گذاری در بازار سرمایه در ۸ سالگی کودک	۳۸۴	۰/۳۷	۰/۴۸۴
مشکل رفتاری فرزند	۳۸۴	۰/۲۱	۰/۴۰۷

برای متغیرهای اسمی، نسبت موفقیت و برای متغیرهای کمی میانگین محاسبه شده است.

اکراه دارد و از پاسخ دهندگان درخواست گردید بنا به تشخیص خود گزینه های خیلی کم، کم، تاحدودی، زیاد و خیلی زیاد را انتخاب کنند و سپس بترتیب نمرات ۱ تا ۵ به آنها اختصاص داده شد و پس از محاسبه میانگین برای آنهایی که میانگین نمراتشان بزرگتر از ۳ بود عدد یک (وجود مشکل رفتاری) برای آنهایی که میانگین نمراتشان مساوی و کمتر از ۳ بود عدد صفر (عدم وجود مشکل رفتاری) نسبت داده شد بر این اساس همانطوریکه در جدول (۱) ملاحظه می شود ۲۱ درصد پاسخ دهندگان به وجود مشکلات رفتاری در کودک خود

در پرسشنامه تهیه شده ۸ سوال برای سنجش مشکل رفتاری کودک در نظر گرفته شد که عبارت بودند از: ۱- از کلمات رکیک و مبتذل استفاده می کند- ۲- به قول هایی که داده عمل نمی کند یا دروغ می گوید- ۳- رفتارهای سرکش دارد و نافرمانی می کند- ۴- چیزهایی که می خواهد داشته باشد را تقاضا می کند- ۵- بازی با دوستانش را انتخاب نمی کند- ۶- اغلب با کودکان دیگر درگیر می شود- ۷- برای کودکان دیگر قلدری می کند یا توسط کودکان دیگر مورد قلدری واقع می شود- ۸- از رفتن به مدرسه

به عدم آن، ۴۵ درصد به داشتن سپرده بانکی خانوار در ۸ سالگی کودک و ۵۵ درصد به عدم آن، ۲۸ درصد به سرمایه گذاری در بازار سرمایه در ۶ ماهگی کودک و ۷۲ درصد به عدم آن و در نهایت ۳۷ درصد به سرمایه گذاری در بازار سرمایه در ۸ سالگی کودک و ۶۳ درصد به عدم آن نظر داده اند

میانگین درآمد واقعی سالانه خانوار در سال قبل از تولد کودک، ۲۱۰۶۰۸۱۳ تومان است و میانگین سالانه درآمد واقعی سالانه خانوار در سالی که کودک ۶ سال داشت ۱۵۶۶۰۵۲۷ تومان است.

و ۷۹ درصد از پاسخ دهندگان به عدم وجود مشکلات رفتاری در کودکان خود نظر داده اند. ۵۷ درصد از پاسخ دهندگان به داشتن خانه شخصی در ۶ ماهگی کودک و ۴۳ درصد به عدم آن، ۶۰ درصد به داشتن خودروی شخصی در ۶ ماهگی کودک و ۴۰ درصد به عدم آن، ۸۱ درصد به داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک و ۱۹ درصد به عدم آن، ۷۵ درصد به داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک و ۲۵ درصد به عدم آن، ۳۳ درصد به داشتن سپرده بانکی خانوار در ۶ ماهگی کودک و ۷۷ درصد

جدول ۳. نتایج برآورد مدل لاجیت مشکل رفتاری کودکان (مدل نامقید)

متغیر	ضریب	انحراف معیار	Z آماره	ارزش احتمال
عرض از مبدأ	-۱/۷۱۱	۰/۶۱۶۰۱۱	-۲/۷۷۹۰۸۶	*۰/۰۰۷۷
داشتن خانه شخصی در ۶ ماهگی کودک	۰/۹۰۱۲۵	۰/۳۸۸۵۱۹	۰/۲۳۱۹۷۸	۰/۸۱۶۶
داشتن خودروی شخصی در ۶ ماهگی کودک	۰/۵۰۷۲۶	۰/۳۸۶۷۹۷	-۱/۳۱۱۴۳۶	۰/۱۸۹۷
داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک	۰/۷۳۷۳۷۸	۰/۴۴۰۲۹	-۱/۶۷۴۷۵۴	***۰/۰۹۴
داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک	-۰/۸۳۲۹۹۷	۰/۴۵۳۱۴۵	-۱/۸۳۸۲۵۷	***۰/۰۶۶
درآمد خانوار در سال قبل از تولد کودک	-۰/۱۶۳۰۲۶	۰/۱۷۰۸۰۶	-۰/۹۵۴۴۴۷	۰/۳۳۹۹
درآمد خانوار در سالی که کودک ۶ سال داشت	۰/۳۹۷۴۱	۰/۲۲۳۵۶۹	۱/۷۷۷۵۶۸	***۰/۰۷۵۵
داشتن سپرده بانکی خانوار در ۶ ماهگی کودک	۰/۴۹۴۹۱۶	۰/۴۹۶۳۰۴	۰/۹۹۷۲۰۳	۰/۳۱۸۷
داشتن سپرده بانکی خانوار در ۸ سالگی کودک	-۰/۱۶۲۶۹۵	۰/۴۲۷۶۸۷	-۰/۳۸۰۴۰۵	۰/۷۰۳۶
سرمایه گذاری در بازار سرمایه در ۶ ماهگی کودک	-۰/۰۰۲۳۹	۰/۴۵۵۲۸۱	-۰/۰۰۵۲۵	۰/۹۹۵۸
سرمایه گذاری در بازار سرمایه در ۸ سالگی کودک	-۰/۰۸۵۶۴۸	۰/۴۱۵۳۹۷	-۰/۲۰۶۱۸۲	۰/۸۳۶۶
McFadden R-squared	۰/۳۸۹	LR statistic		۹۹/۴۳۱
Log likelihood	-۱۴۶/۵۵۸	Prob(LR statistic)		۰/۰۰۰۰
Obs with Dep=0	۳۰۳	Obs with Dep=1		۸۱

(*) معنی داری در سطح یک درصد، (***) معنی داری در سطح ۵ درصد، (***) معنی داری در سطح ۱۰ درصد

معنی دار هستند و در تبیین مشکل رفتاری فرزندان نقش دارند. آماره LR مدل برابر ۹۹/۴۳۱ با ارزش احتمال ۰/۰۰۰ بدست آمده که حاکی از معنی داری کل رگرسیون برآورد شده است و این فرضیه که تمام ضرایب مدل به جز عرض از مبدأ صفر می باشد را رد می نماید. همچنین ضریب تعیین مورد استفاده برای این مدل که ضریب تعیین مک فادن است، ۰/۳۸۹ به دست آمده است که برای داده های مقطعی مقدار قابل قبولی است و نشان می دهد حدود ۳۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل مدل توضیح داده می شود.

مدل کلی تخمین زده شده بر اساس چارچوب نظری پژوهش دارای ۶ بعد متشکل از ابعاد اقتصادی و غیر اقتصادی بوده است. با توجه به سوال پژوهش حاضر، صرفاً نتایج مدل در خصوص منابع اقتصادی شامل درآمد و دارایی های خانوار در جدول بالا آورده شده است. بر این اساس نتایج برآورد مدل لاجیت نامقید، نشان می دهد داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک، داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک، درآمد خانوار در سالی که کودک ۶ سال داشت، در سطح خطای ۱۰ درصد

با توجه به اینکه تعداد زیادی از متغیرهای مدل بی معنی هستند، آزمون ارزیابی هم خطی بین متغیرهای مستقل انجام گرفت که نتایج آن به شرح جدول (۴) است.

جدول ۴. آزمون هم خطی متغیرهای مستقل

متغیر	VIF
داشتن خانه شخصی در ۶ ماهگی کودک	۱/۷۳۶۱
داشتن خودروی شخصی در ۶ ماهگی کودک	۲/۰۱۲۷
داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک	۲/۰۱۷۴
داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک	۲/۳۶۲۹
درآمد خانوار در سال قبل از تولد کودک	۲/۲۲۳۶
درآمد خانوار در سالی که کودک ۶ سال داشت	۲/۲۸۳۶
داشتن سپرده بانکی خانوار در ۶ ماهگی کودک	۲/۸۴۰۴
داشتن سپرده بانکی خانوار در ۸ سالگی کودک	۲/۳۷۰۵
سرمایه گذاری در بازار سرمایه در ۶ ماهگی کودک	۲/۲۱۵۸
سرمایه گذاری در بازار سرمایه در ۸ سالگی کودک	۲/۰۷۹۷

توجه به مقدار $۱۶/۴۷۷$ برای نسبت راستنمایی^۳ و ارزش احتمال^۴ $۰/۷۹۱۵$ از لحاظ آماری نتوانست رد شود و در نتیجه از لحاظ آماری تأثیر معنی داری بر مشکل رفتاری فرزند ندارند. لذا مدل مقید بدون حضور متغیرهای مذکور مورد برآورد قرار گرفت که نتیجه آن به شرح جدول (۵) است.

با توجه به نتایج آزمون هم خطی ملاحظه می شود عامل تورم واریانس^۱ برای همه متغیرهای مستقل کوچکتر از عدد ۱۰ به عنوان مبنای مقایسه است. شاخص VIF هرچه به عدد یک نزدیک تر باشد، نشان می دهد هم خطی وجود ندارد یا شدت آن خیلی کم است.

در این مرحله مدل لاجیت مقید مورد برآورد قرار می گیرد که در آن متغیرهایی که در مدل نامقید از لحاظ آماری بی معنی بودند و با استفاده از آزمون حذف متغیرها^۲، مجاز به حذف آنها بودیم، حذف گردیدند. بدین ترتیب در کنار متغیرهای بی معنی دیگر از بین متغیرهای درآمد و دارایی های خانوار نیز داشتن خانه شخصی در ۶ ماهگی کودک، داشتن خودروی شخصی در ۶ ماهگی کودک، درآمد خانوار در سال قبل از تولد کودک، داشتن سپرده بانکی خانوار در ۶ ماهگی کودک، داشتن سپرده بانکی خانوار در ۸ سالگی کودک، سرمایه گذاری در بازار سرمایه در ۶ ماهگی کودک، سرمایه گذاری در بازار سرمایه در ۸ سالگی کودک، با

^۳ - Likelihood Ratio

^۴ - P-Value

^۱ - Variance Inflation Factor (VIF)

^۲ - Redundant Variable

جدول ۵. نتایج برآورد مدل لاجیت مشکل رفتاری فرزندان (مدل مقید)

متغیر	ضریب	انحراف معیار	Z آماره	ارزش احتمال
عرض از مبدأ	-۱/۴۳۷	۰/۵۴۸۱۳۲	-۲/۶۲۱۶۳	*۰/۰۰۸۹
داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک	-۰/۸۲۵۸۵۸	۰/۳۹۰۵۴۲	-۲/۱۱۴۶۴۵	**۰/۰۳۴۵
داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک	۰/۶۵۲۷۰۶	۰/۳۹۵۱۱۹۴	۱/۶۵۱۹۲۱	***۰/۰۹۸۶
درآمد خانوار در سالی که کودک ۶ سال داشت	۰/۱۶۹۱۲۹	۰/۱۴۴۵۷۳	۱/۹۴۹۸۴۸	**۰/۰۴۲۱
LR statistic	۰/۳۷۱۵			۸۳/۰۴۳
Prob(LR statistic)	-۱۵۴/۷۵۲			۰/۰۰۰۰
Obs with Dep=1	۳۰۳			۸۱
McFadde R-squared				
Log likelihood				
Obs with Dep=0				

(*) معنی داری در سطح یک درصد، (**) معنی داری در سطح ۵ درصد، (***) معنی داری در سطح ۱۰ درصد

می‌دهد. افزایش یک واحد درآمد خانوار در ۶ سالگی کودک (بر حسب لگاریتم طبیعی) احتمال وجود مشکل رفتاری فرزند را ۰/۰۱۸ درصد افزایش می‌دهد.

نتایج برآورد مدل مقید نشان می‌دهد که تمام ضرایبی که در مدل نامقید و در سطوح ۱، ۵ و ۱۰ درصد معنی دار بودند، در مدل مقید نیز معنی دار هستند. آماره LR مدل برابر ۸۳/۰۴۳ با ارزش احتمال ۰/۰۰۰ بدست آمده که حاکی از معنی داری کل رگرسیون برآورد شده است همچنین ضریب تعیین مک فادن ۰/۳۷۱۵ به دست آمده است که برای داده های مقطعی مقدار قابل قبولی است و نشان می‌دهد بیش از ۳۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای توضیحی مدل توضیح داده می‌شود.

نکته مهمی که در اینجا باید مورد توجه قرار گیرد، چگونگی تفسیر ضرایب است. در مدل لاجیت علامت و معنی داری ضرایب دارای اعتبار هستند اما تفسیر ضرایب با محاسبه اثرات نهایی^۱ مقدور می‌شوند. اثرات نهایی مدل‌های غیرخطی نظیر لاجیت بسته به نقطه محاسبه، مقدار آنها نیز تغییر خواهد کرد. در ادامه اثر نهایی در میانگین برآوردهای نمونه^۲ برآورد شده که نتایج آن در جدول (۶) آورده شده است. ضرایب این جدول تغییر احتمال متغیر وابسته در نقطه‌ای که محاسبه انجام شده (در اینجا میانگین) را نشان می‌دهند. داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک با فرض ثبات سایر شرایط، احتمال بروز مشکل رفتاری در فرزند را ۰/۰۸۸ واحد کاهش می‌دهد. داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک احتمال وجود مشکل رفتاری در فرزند را ۰/۰۶۹ واحد افزایش

^۱- Marginal Effects

^۲- Marginal Effect at Mean (MEM)

جدول ۶. اثرات نهایی در میانگین برآوردهای نمونه مدل لاجیت مقید

اثر نهایی	متغیر
-۰/۱۵۳۹۵۵	عرض از مبدأ
-۰/۰۸۸۴۰۳	داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک
۰/۰۶۹۸۶۸	داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک
۰/۰۱۸۱۰۴۲	درآمد خانوار در سالی که کودک ۶ سال داشت

در سطح خطای ۱۰ درصد با ضرایب $-۰/۷۳۷$ ، $-۰/۸۳۲$ و $۰/۳۹۷$ معنی دار گردید در حالی که در مدل لاجیت مقید داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک در سطح خطای ۵ درصد با ضریب $-۰/۸۲۵$ ، داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک در سطح خطای ۱۰ درصد با ضریب $۰/۶۵۲$ و درآمد خانوار در سالی که کودک ۶ سال داشت در سطح خطای ۵ درصد با ضریب $۰/۱۶۹$ معنی دار گردید.

بر اساس نتایج برآورد اثرات نهایی، داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک با فرض ثبات سایر شرایط، احتمال بروز مشکل رفتاری در فرزند را $۰/۰۸۸$ واحد کاهش می‌دهد. این نتیجه نشان می‌دهد که وجود ثبات در محل زندگی، عدم جابجایی‌های مستمر و دور بودن خانواده از تنش‌های ناشی از تغییر مداوم محل زندگی می‌تواند نوعی آرامش در خانواده و فرزند ایجاد نموده و لذا احتمال بروز مشکل رفتاری در فرزندان را کاهش دهد.

بر اساس نتایج برآورد اثرات نهایی، داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک با فرض ثبات سایر شرایط، احتمال بروز مشکل رفتاری در فرزند را $۰/۰۶۹$ واحد افزایش می‌دهد. در نگاه اول به نظر می‌رسد داشتن خودروی شخصی می‌تواند مانند داشتن خانه شخصی باعث ایجاد آرامش و کاهش احتمال بروز مشکل رفتاری در فرزند شود اما در نظرسنجی و نتایجی که از آن حاصل شده، این احتمال هرچند کم با وجود خودروی شخصی افزایش می‌یابد و دلیل چنین نتیجه‌ای را می‌توان به اصرار فرزندان در سنین پایین برای رانندگی و تجربه کم در آن و عدم موافقت والدین به دلیل خطرات بالقوه در آن دانست.

بر اساس نتایج برآورد اثرات نهایی، درآمد خانوار در سالی که کودک ۶ سال داشت با فرض ثبات سایر شرایط،

بحث و نتیجه گیری

به دلیل شکل گیری و پایه‌ریزی شخصیت فرد در دوران کودکی، این دوران جزو حساسترین و مهمترین مراحل زندگی فرد تلقی می‌گردد. با این حال، محدودیت منابع از جمله منابع اقتصادی شامل درآمد و دارایی های خانوار می‌تواند بر رفتار و شکل‌گیری شخصیت افراد موثر باشند. از این‌رو، مشکلات رفتاری در میان کودکان به عنوان تغییرات جدی منفی در نحوه رفتار و کنترل احساسات کودکان توصیف می‌شود و باعث پریشانی اطرافیان می‌شود. این امر، منجر به عدم سازش و انطباق با محیط و بروز انحرافات گوناگون در ابعاد مختلف برای کودک می‌شود. در مورد علل مشکلات رفتاری پژوهش‌های متعددی انجام شده است و داده‌های قابل توجهی وجود دارند که نشان می‌دهند که شرایط اقتصادی شامل درآمد و دارایی های خانوار و ... جزو مواردی هستند که می‌تواند بر بروز مشکلات رفتاری در کودکان موثر باشند.

به دلیل اهمیت مطالعه مشکلات رفتاری کودکان و کاوش عوامل موثر بر آن، در این پژوهش، مشکلات رفتاری کودکان با تاکید بر آثار منابع اقتصادی شامل درآمد و دارایی های خانوار مطالعه گردید. بدین منظور نمونه‌ای متشکل از ۳۸۴ خانوار تعیین گردیده و با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته و روش رگرسیون دوجبهی و مدل لاجیت، نتایج حاصل از آن تحلیل گردید.

بر اساس نتایج برآورد مدل لاجیت نامقید، از بین ابعاد درآمد و دارایی‌های خانوار بعد داشتن خانه شخصی در ۸ سالگی کودک، " داشتن خودروی شخصی در ۸ سالگی کودک"، درآمد خانوار در سالی که کودک ۶ سال داشت"

مترجمان براهنی، محمد تقی، بیرشک، بهروز، بیک، مهرداد و همکاران (۱۴۰۰). تهران: انتشارات رشد.

- پرویزی، مریم (۱۳۹۵). بررسی پیش بینی کننده های جمعیت شناختی ADHD (اختلال نقص توجه بیش فعالی). دومین کنفرانس ملی روانشناسی، علوم تربیتی و اجتماعی، بابل، ایران، ۱۳۹۵/۸/۲۷، <https://civilica.com/doc/557937>

- دلور، علی و ابراهیمی، آسیه (۱۳۹۲). بررسی نقش عوامل فردی و خانوادگی در اختلال سلوک (فرا تحلیلی بر مطالعات انجام شده در ایران)، *مطالعات روانشناسی بالینی*، دوره ۳، شماره ۱۰، ص ۱۱۶-۱۳۷.

- سیف نراقی، مریم و نادری، عزت الله (۱۳۸۴). *اختلالات رفتاری کودکان*. تهران: انتشارات بدر.

- شهرکی، مهدی. عاقلی، لطفعلی. عصارای ارانی، عباس و صادقی، حسین (۱۳۹۵). بررسی عوامل اقتصادی اجتماعی والدین بر سلامت کودکان، *مجله طب و تزکیه*، ۲۵(۲)، ص ۹۵-۱۰۶.

- محمودی، نسرین. موسوی، رقیه. غلامعلی لواسانی، مسعود و غباری بناب، باقر (۱۳۹۸). بررسی عوامل تاثیرگذار اقتصادی و ساختار خانواده بر اختلال بیش فعالی و نقص توجه کودکان، فصلنامه علمی پژوهش های مشاوره؛ ۱۸ (۶۹)، ص ۲۵۳-۲۳۰.

- محمدی، مسعود. ویسی رایگانی، علی اکبر. جلالی، رستم و همکاران (۱۳۹۷). شیوع اختلالات رفتاری در کودکان ایران، *نشریه. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران (نامه دانشگاه)*، دوره ۲۸، شماره ۱۶۹، ۱۹۱-۱۸۱.

- نلسون، ریتا ویکس و ایزرائیل، آلن (۲۰۰۳). *اختلال رفتاری کودکان*. ترجمه منشی طوسی، محمد تقی. (۱۳۸۸). مشهد: آستان قدس رضوی.

- نوایی نژاد، شکوه. (۱۳۸۷). سه گفتار درباره راهنمایی و تربیت فرزندان. تهران: انجمن اولیا و مربیان.

-Aittomäki, A., Martikainen, P., Laaksonen, M., Lahelma, E., & Rahkonen, O. (2012). Household economic resources, labour-market advantage and health problems A study on causal relationships using

احتمال بروز مشکل رفتاری در فرزند را ۰.۰۱۸ واحد افزایش می دهد. این در حالی است که نظریه های موجود بر رابطه منفی تاکید دارند. وجود چنین احتمالی می تواند ناشی از این عامل باشد که در درآمدهای بالا و مخصوصا زمانی که کودک در سنین پایین است و تمام خواسته های وی که عمدتا کوچک هستند توسط والدین برآورده می شود (عدم رعایت تعادل در خواسته ها و برآورده کردن آنها)، مربوط می شود. زیرا در سنین بالاتر فرزند با تغییر خواسته های وی و عدم انجام آنها بنا به دلایلی که والدین مصلحت اندیشی می کنند، زمینه های بروز مشکل رفتاری فراهم می شود.

از این رو با توجه به نتایج حاصل از پژوهش پیشنهاد می گردد:

۱) والدین تلاش نمایند با انجام پس انداز بیشتر و تأمین مالی لازم از طریق سیستم بانکی یا فروش سایر دارایی ها مخصوصا دارایی های غیر ضروری نسبت به تهیه خانه شخصی اقدام نمایند. در این زمینه لازم است سیاست های اعتباری مناسب با بخش مسکن و درآمد خانوارها اتخاذ گردد.

۲) در استفاده از خودروی شخصی باید ضوابط مشخصی در خانواده وجود داشته باشد و والدین به این ضوابط پایبند باشند تا مشکلی برای خود و فرزند یا فرزندان خود به وجود نیاید.

۳) رعایت تعادل در خواسته های کودک و برآورده کردن آنها هر چند والدین از نظر مالی وضعیت مطلوبی داشته باشند، می تواند افزایش احتمال بروز مشکل رفتاری در کودک را با درآمد خانوار تعدیل نموده و آن را به حالت کاهشی مبدل نماید

منابع

-اتکینسون، ریچارد سی. اتکینسون، ریتا ال، اسمیت، ادوارد ای و همکاران (۲۰۰۶). زمینه روانشناسی هیلگارد.

- prospective register data. *Social Science & Medicine*, 75 (7), 1303-1310.
doi:10.1016/j.socscimed. 2012.05.015
- Cooper, K., & Stewart, K. (2021) Does Household Income Affect children's Outcomes? Systematic Review of the Evidence. *Child Ind Res* 14, 981–1005.
- Hosokawa, R., & Katsura, T. (2018). Effect of socioeconomic status on behavioral problems from preschool to early elementary school - A Japanese longitudinal study. *PloS one*, 13(5), e0197961.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0197961>
- Nozaki, Y., & Matsuura, K. (2020). The impact of household resources on child behavioral problems. *Economic Analysis and Policy*, Elsevier; Vol. 66, Issue C, pp. 282-292.
- Reiss, F., Meyrose, A. K., Otto, C., Lampert, T., Klasen, F., & Ravens-Sieberer, U. (2019). Socioeconomic status, stressful life situations and mental health problems in children and adolescents: Results of the German BELLA cohort-study. *PloS one*, 14(3), e0213700.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0213700>
- Thomson, E., Hanson, T, L., & McLanahan, S, S. (1994). Family Structure and Child Well-Being: Economic Resources vs. Parental Behaviors. *Social Force*, 73(1).
- Tømmerås, T., & Kjøbli, J. (2017). Family Resources and Effects on Child Behavior Problem Interventions: A Cumulative Risk Approach. *Journal of child and family studies*, 26(10), 2936–2947.

Quarterly Journal of Educational Psychology Skills
Islamic Azad University Tonekabon Branch
Vol. 15, No. 1, spring 2024, No 57

Journal of Educational
Psychology

Analysis of the effect of the aspect of income and assets of household resources on children's behavioral problems

Azim Aran¹, Roya Aleemran^{*2}, Majid Ahmadlou³, Mohammad Narimani⁴

- 1) PhD student, Department of Economic Sciences, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran
 - 2) Associate Prof, Department of Economic sciences, Tabriz Branch , Islamic Azad University, Tabriz, Iran
 - 3) Assistant Professor, Department of Management, Ardabil Branch , Islamic Azad University, Ardabil, Iran
 - 4) prof, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran
-

Abstract

Children's behavioral problems are caused by limited family resources during childhood. Therefore, the aim of the current research is to analyze children's behavioral problems with an emphasis on the aspect of income and assets of household resources. This research is practical in terms of purpose and descriptive-analytical and causal in method and nature. The statistical population is households that have at least one school-aged child and has no geographic limits. The sample was selected by non-probability, quota and chance method and the sample size was 384 households using Morgan's table and the unlimitedness of the statistical population. The method of research is library and field, the instrument used is a questionnaire, The content validity of the questionnaire has been approved by expert professors in this field, and Cronbach's alpha coefficient was calculated as 0.87, which indicates the reliability of the questionnaire. due to the qualitative and two-dimensional nature of the variable, the logit model was used. Based on the estimation results of the model "Owning a house and personal car at the age of 8" and "Household income at the age of 6" the child was significant. Based on the results of final effects estimation, having a house at the age of 8 years reduces the probability of problems by 0.088. which can be caused by the peace resulting from stability in the place of residence. Having a car at the age of 8 and household income at the age of 6 increases the probability of a problem by 0.069 and 0.018, respectively. The reason can be related to the insistence of children at a young age to drive and not agreeing the parents to it, the lack of balance in the demands and fulfilling them respectively, although the latter case is different from the existing theories.

Keywords: logit regression model, behavioral problems, children, household income and assets
